

Кійко Ю. Є.,
доктор філологічних наук,
доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ У НІМЕЦЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СТАТТЯХ ІЗ ФРАКТАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті ставиться за мету встановити закономірності під час вираження такої центральної текстової категорії як темпоральність у інформаційних статтях на матеріалі німецької і української зовнішньополітичних медіапрактики у світлі фрактального підходу. Увага сфокусована на зіставленні заголовкового блока як α -фрактала, ліда як φ -фрактала та самого тексту як ω -фрактала.

Ключові слова: темпоральність, інформаційна стаття, фрактальність, німецька мова, українська мова.

Постановка проблеми. Однією з центральних текстотвірних категорій є темпоральність, яку зазвичай розуміють як сукупність експліцитних і імпліцитних способів вираження часу. Зазначену категорію розглядають в своїх працях такі науковці, як О.В. Бондарко [13, с. 5–58], В.М. Барчук [1], О.І. Бондар [2], І.Р. Гальперін [4], Г.О. Золотова [8], І.О. Талаш [12], З.Я. Тураєва [14], М. Геніг [21], М. Маршал [25], Г. Ціфонун [31, с. 315–330] та багато інших. У німецькій й українській мовах темпоральність виражають, насамперед, граматичною категорією часу. Якщо в сучасній українській мові розрізняють три часові форми, які відповідають трьом абсолютним часам – минулому, теперішньому і майбутньому, то в сучасній німецькій мові вони можуть виражатися шістьма часовими формами дійсного способу (*Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I, Futur II*) і вісьмома умовного способу [2; 10].

У ХХІ столітті в багатьох науках набуло поширення використання терміна «фрактальність» під час опису явищ, які раніше були поза увагою через свою складність. Термін «фрак тал» (від лат. *fractus* – подрібнений, фрагментований) запропонував математик Б. Мандельброт для позначення нерегулярних, але самоподібних структур. Фракталам притаманні такі властивості: 1) неординарна структура на всіх шкалах; 2) (наближена) самоподібність або масштабна інваріантність; 3) дробова метрична розмірність та 4) рекурсивність.

У лінгвістичній царині екстраполювання фрактальності на мовні явища зумовлені вивченням формотвірних параметрів художнього дискурсу [3], суб'єктно-предикатних структур [5], властивостей фреймів та процесом їх інтегрування [6] тощо. Поступово активуються спроби виявити елементи фрактальності на матеріалі різнотипних текстів: художніх [3; 11; 15; 18; 20], наукових [19, с. 118] і медійних [9]. За спостереженнями Г.-В. Еромса [19, с. 108], фрактальність проявляється в багатьох жанрах і, якщо це виявиться універсальним принципом будови, то тоді можна очікувати прикладне застосування зазначеного підходу. Фрактальність нехудожніх текстів наразі залишається ще мало дослідженим об'єктом, що й зумовлює напрям нашої студії.

У медіатекстах загалом й інформаційних статтях зокрема (як складних семіотичних утвореннях з точки зору реципієнта) візуально виокремлюються такі макроструктурні складники

різного обсягу, як заголовковий блок, лід (інтродуктивне речення), основний текст статті та світлина. Світлина в сучасній медіапрактиці є факультативною і може виконувати декілька функцій: привернення уваги, візуалізація, унаочнення тощо. Найперше, що впадає в очі під час сприйняття медіатексту, – це типографічно виділений заголовковий блок з / без світлини. На них лягає основне «функціональне навантаження» медіатексту: привернути увагу і стисло передати головну новину в інформаційних текстах і зацікавити в аналітичних. Цей макроструктурний компонент тексту ми вважаємо початковим фракталом (α), оскільки в ньому закодоване за мовними нормами інформаційне ядро повідомлення, що в ідеалі має містити відповіді на базові питання адресата ХТО, ЩО, ДЕ, КОЛИ, ЧОМУ, ЯК. Вербалізується α -фрактал за принципом мовної економії через такі синтаксичні конструкції, як речення чи словосполучення, рідше слово, що залежить від жанрової належності медіатексту. Наступним за послідовністю сприйняття йде інтродуктивне речення / лід (у великих за обсягом текстах), в якому розгорнуто повторюють інформацію α -фрактала з уточненням та доповненням. Цей макроструктурний складник ми називаємо φ -фракталом, оскільки він є проміжним і за своїм інформаційним наповненням повторює початковий фрактал, але вже на новому рівні, коли реципієнт отримує достатньо відомостей про подію і може теоретично припинити подальше ознайомлення з новиною. Останній макроструктурний компонент медіатексту, який ми виокремлюємо, – це решта тексту, який адресат не завжди читає до кінця. У ньому максимально розгорнуто висвітлюють згадану в попередньому фракталі інформацію.

Інформаційна стаття, або розгорнута замітка за Т. Шредером [28] належить до центральних інформаційних видів медіатекстів. Головною метою цього жанру є об'єктивне і достатнє ознайомлення читачької аудиторії з актуальними подіями в суспільно-політичному житті. Визначальною композиційною ознакою цього медіатексту вважається принцип «обернутої піраміди», тобто спочатку висвічується найважливіше, а потім наводяться другорядні дані. У такий спосіб реципієнт отримує інформацію за її релевантністю і за відсутності інтересу припиняє подальше ознайомлення з текстом.

У німецькій лінгвістичній літературі зазначений медіажанр відомий під назвою *Nachricht*. Він більший за обсягом й інформаційним вмістом за замітку. Інформаційні статті поділяють на два підвиди, назви яких запозичені з англійської мови: *hard news* і *soft news*. Перший підвид подає читачеві актуальну інформацію про факт [22, с. 91]. Тематикою цього підвиду є політика та економіка. Подібно до замітки, у центрі уваги інформаційної статті перебуває певна подія, яка може уточнюватися та конкретизуватися. У зазначеному варіанті інформаційного жанру заголовковий блок як α -фрактал повідомляє про подію, перший аб-

зац (лід) як ϕ -фрактал, виділений іноді типографічно, доводить до відома читачів найголовніше в тексті повідомлення. У решті тексту (ω -фракталі) розкриваються та конкретизуються деталі новини. Обсяг таких інформаційних статей складає, за Г. Люгером, у середньому 4 абзаци, або 40–50 рядків. Зачин або лід інформаційних статей можна порівняти із заміткою.

На відміну від *harte Nachricht*, так звані *weiche Nachricht* характеризуються за своєю структурою більшою варіативністю, а також наявністю заохочувальних до читання елементів. Тематики таких повідомлень є події, факти так званого загальнолюдського інтересу, наприклад, скандали, злочини, природні катастрофи, нещасні випадки, події світського життя тощо. Особливу увагу в цьому жанрі приділяють початковій і кінцевій частинам тексту. У такий спосіб адресанти заохочують до прочитання всього повідомлення. Для заголовків «легких повідомлень» притаманне використання різноманітних риторико-стилістичних прийомів. Події зображуються в часовій і просторовій послідовності.

Під час створення інформаційної статті важливу роль відіграють такі чинники, як актуальність, оперативність і колективна робота редакції друкованого видання. Саме оперативність цього виду текстів визначає його структурні та стилістичні особливості. Журналісти, як правило, використовують дані інформаційних агентств, доповнюючи їх іншими джерелами. Відповідальний редактор здійснює стилістичну правку тексту і відповідає за заголовки та зачини до текстів.

Отже, досліджувані газетні інформаційні статті – це середні за розміром медіатексти інформаційного спрямування про актуальні зовнішньополітичні проблеми. Як продукт колективної роботи, інформаційні статті несуть у собі характерні риси мовно-культурного середовища. У цьому медіажанрі помітне поступове інформаційне розгортання новини, коли відбувається різномасштабне повторення вихідної інформації, де важливу текстотвірну роль відіграє категорія темпоральності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри численні розвідки темпоральності у функціональній граматиці та стилістиці висвітлення цієї категорії не видається повним з огляду на жанрове різноманіття текстів. Найбільша увага прикута встановленню особливостей функціонування мовних одиниць на позначення часу в текстах художнього дискурсу (О.В. Бондарко, З.Я. Тураєва, І.Р. Гальперін тощо). Темпоральна структура текстів інших комунікативних царин, зокрема медійного дискурсу з контрастивної перспективи у світлі фрактального підходу є ще недослідженою і тому є вельми актуальною. Окремі загальні риси темпоральної організації українських і німецьких медіатекстів висвітлено в працях О.І. Бондаря [2], М. Маршал [25], І.О. Талаш [12] та М. Геніг [21].

Газетні інформаційні статті досліджували переважно в одиномовному культурному дискурсі в різнопланових аспектах [7; 16; 22; 24; 30 тощо]. Зіставні аналізи проводили, насамперед, на матеріалі англійської, китайської, німецької, польської, російської, фінської й угорської мов [17; 26; 27 та інші]. Відсутність комплексних українсько-німецьких контрастивних студій інформаційних статей зумовлює необхідність цієї розвідки.

Мета статті – встановити подібності / відмінності під час вираження темпоральності у паралельних німецьких і українських інформаційних статтях на різних етапах фрактального розгортання подання новини.

Матеріалом контрастивної студії слугують паралельні тексти (про паралельні тексти див. [30; 23]) зовнішньополі-

тичної тематики в сучасних німецьких і українських медіавиданнях. Тексти зібрано упродовж 2002–2015 років із провідних німецько- й українськомовних друкованих видань, а саме: *Berliner Zeitung*, *Der Tagesspiegel*, *Die Welt*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Süddeutsche Zeitung*, *taz*, *День*, *Голос України*.

Виклад основного матеріалу. У α -фракталі німецької інформаційної статті прослідковується подібність до α -фрактала замітки (дет. див. [9]) в темпоральному аспекті: переважна більшість дієслівних заголовків (94%) виражена теперішнім часом, наприклад: (1) *Occupy belagert die Wall Street* (BZ, 18.11.11); (2) *Ex-Manager von Fukushima stirbt an Krebs* (DT, 11.08.13).

Заголовок (2) наглядно показує прагнення редакції зробити новину наближеною до адресата завдяки використанню теперішньої форми дієслова, оскільки з інтродуктивного речення читачеві стає зрозумілим, що колишній директор атомної станції Фукусіма помер у вівторок, а номер газети вийшов у четвер.

У головному заголовку німецької інформаційної статті поодинокі трапляються еліптичні форми перфекта, як-от: (3) *Engere Zusammenarbeit bei Wirtschaftspolitik geplant* (BZ, 30.04.07).

Заголовок (2) міг би бути оформлений також еліптичною формою перфекта, наприклад: *Ex-Manager von Fukushima gestorben*. Але такий заголовок більше притаманний замітці, а в інформаційній статті редактор, вочевидь, хотів наголосити на причині смерті і прив'язати її до місця роботи дійової особи повідомлення, а не просто передати факт. Назва станції одразу асоціюється в читача з найбільшою аварією після Чорнобиля. Ім'я ж директора цієї станції пересічному німецькому читачеві невідоме, хоча Масао Юшідо виявив під час ліквідації позаштатної ситуації на атомній станції, спричиненої цунамі, мужність, яка дозволила запобігти більш жахливим наслідкам цієї катастрофи.

У підзаголовку німецької інформаційної статті також домінують пропозиції, передані теперішнім часом (81%). Хоча трапляються й форми претерита та перфекта з елементами еліпса. Наприклад: *BND-Affäre: Minister bietet vertrauliche Aussage an* (BZ, 30.04.15); *Masao Yoshida wurde im März 2011 zum Helden* (DT, 11.08.13).

У ω -фракталі німецької інформаційної статті, як і в замітці, у головних реченнях, домінують індикативні дієслівні форми претерита (50%) і презенса (32%). Часові форми плюсквамперфекта трапляються у 9% вибірки, перфекта – 8% і футура I – 1%. При цьому ϕ -фрактал інформаційної статті виражений рівною мірою презенсом і перфектом, хоча тут, на відміну від замітки, можуть вживатися інші часові форми: плюсквамперфект і претерит.

Наприклад, наведемо типову німецьку інформаційну зовнішньополітичну статтю.

(3) *Israel: Olmert sichert sich Rückhalt in seiner Partei*

(ПЗ) *Mehrheit stimmt gegen eine Entlassung*

(1) *Der nach massiver Kritik an der Führung des Libanon-Krieges angeschlagene israelische Regierungschef Ehud Olmert hat sich den Rückhalt seiner Kadima-Partei sichern können.* (2) *"Der Ministerpräsident genießt eine nie dagewesene Unterstützung", sagte Vize-Regierungschef Schimon Peres nach Ende einer Kadima-Fraktionssitzung.* (3) *Dies sei ein großer Tag für die Kadima,* (3a) *die aus diesem Treffen geeint und gestärkt hervorgehe.*

(4) *Dem iraelischen Militärrundfunk zufolge stimmten nur drei der 29 Fraktionsmitglieder für die Entlassung Olmerts.* (5) *Zu ihnen zählten demnach auch Außenministerin Zipi Livni,* (5a) *die*

Olmert zuvor zum Rücktritt aufgerufen hatte, und der Kadima-Fraktionschef Avigdor Izschaki. (6) Izschaki **hatte** aus Protest gegen die Rücktrittsweigerung Olmerts **angekündigt**, selbst zurückzutreten.

(7) Die Fraktion **hatte** sich mit den Ergebnissen eines Untersuchungsberichts zum Libanon-Krieg im Jahr 2006 **befasst**. (8) Der Bericht **war** Anlass für die Forderung nach einem Rücktritt Olmerts. (9) Das am Montag veröffentlichte Papier **wirft** Olmert, Verteidigungsminister Amir Perez sowie der damaligen Militärspitze **schwere Fehler bei der Planung und Führung des Krieges vor**. (AFP) (BZ, 03.05.07)

Як видно з наведеного прикладу, домінувальною часовою дієслівною формою, яку використовують під час збереження теми, є претерит. Початкова пропозиція виражена традиційно перфектом (1). При зміні теми з екскурсом в історію задіяний плюсквамперфект (7). Часте використання часової форми презенса пояснюється її семантичною багатофункціональністю: він може бути актуальним, узагальнювальним, атемпоральним, розповідним, історичним і футуральним (дет. див. [10]).

У головних реченнях, як видно з наведеного прикладу, трапляються також форми кон'юнктива під час передання чужої мови (3), оскільки не завжди журналісти наводять пряму мову (2) із відповідною пунктуацією. За нашими спостереженнями, речення з кон'юнктивом трапляються в середньому 1 на 14 речень з індикативом. Серед них частіше використовують презенс кон'юнктив для теперішнього часу і перфект кон'юнктив – для минулого. У підрядних реченнях кон'юнктив фіксуємо так само часто, як й індикатив. Таку закономірність спостерігаємо і в замітках (див. [9]). Це зумовлено тим, що багато підрядних речень використовують під час передання непрямої мови.

У дієслівному заголовку української інформаційної статті частота вживання форм минулого й теперішнього часів приблизно однакова. Наприклад: *Переговори по «Турецькому потоку» заморожено* (ГУ, 15.09.2015 р.); *Штайнмайєр кидає виклик Меркель* (День, 09.09.2008 р.).

Варто зазначити, що головні заголовки в цьому жанрі частіше оформлені номінативними конструкціями, коли відсутня будь-яка прив'язка до темпоральних координат. Такими синтаксичними конструкціями адресанти намагаються привернути увагу читача до розлогих інформаційних медіатекстів.

В українському підзаголовку використовують три різні часові форми, але найчастіше фіксується минулий час (60%). Таке часове домінування пояснюється жанровою специфікою інформаційних медіатекстів, де на першому місці події, які щойно відбулися. Наприклад: *Партнери по німецькій коаліції стали суперниками* (День, 09.09.2008 р.).

У ω-фракталі української інформаційної статті у головних реченнях трапляються усі три часові форми дієслова. Домінує минулий час (66%), на другому місці – теперішній час (29%), і найменше, як і в німецькій вибірці, зафіксовано майбутній час (5%). Що стосується підрядних речень, то тут розподіл зберігається, але форми майбутнього часу мають значно більшу частку (відповідно 51%, 28% і 21%). Для наочності наведемо приклад української інформаційної статті:

(3) Консультації без емоцій
(ПЗ) Україна представила НАТО своє бачення розвитку діалогу з Росією

(АМ) Микола СІРУК, «День»

(1) Україна чітко **виступає** проти будь-яких емоцій у відносинах із Росією. (2) Усі питання **повинні вирішуватися** в рамках політичних консультацій. (3) Таку позицію Києва у відносинах із Москвою під час засідання Комісії України–НАТО (КУН), (3а) яке відбулося в Брюсселі, **виклав** послам країн-членів Альянсу заступник міністра закордонних справ України Костянтин Єлісеєв. (4) «Українська сторона **виступає** проти будь-яких дій, що будоражать, і декларацій, ми – за нормальний цивілізований і спокійний діалог. Ми повинні з'ясувати наші відносини не через засоби масової інформації, а шляхом дипломатичних, політичних консультацій», – **цитує** слова українського дипломата Інтерфакс-Україна. (5) За його словами, держава НАТО **вітали** такий підхід, (6) а також зі схваленням **сприйняли** позицію Києва відносно ЧФ РФ. (7) Зокрема – те, (7а) що Україна продовжуватиме чітко виконувати базові угоди відносно ЧФ РФ, (7б) які були підписані 1997 року і (7в) термін дії яких закінчується 2017 року.

(8) У той же час заступник міністра **зауважив**, (8а) що перебування російського Чорноморського Флоту не зміцнює української національної безпеки. (9) «Саме тому ми **виступаємо** за те, щоб після 2017 року весь ЧФ РФ був виведений із території нашої держави. У зв'язку з неконтрольованим використанням ЧФ РФ по суті під загрозу було поставлено національну безпеку Української Держави», – **пояснив** він.

(10) За словами К. Єлісеєва, під час засідання КУН країни НАТО **наголосили**, (10а) що суверенітет і територіальна цілісність України є наріжним каменем загальноєвропейської безпеки та стабільності. (11) На думку дипломата, найнадійнішими гарантії безпеки України та її територіальної цілісності **будуть** лише тоді, (11а) коли ми станемо членами НАТО. (12) «До тих пір, поки ми не є членами Альянсу, питання нашої національної безпеки та територіальної цілісності **будуть** лише предметом політичних дискусій. Нам потрібні реальні конкретні гарантії. Ці гарантії станом на сьогодні може дати лише одна організація безпеки – це НАТО», – **наголосив** він.

(13) К. Єлісеєв **висловив** думку, (13а) що ситуація в Грузії наблизилася до запрошення України до Плану дій із придбання членства. (14) «Зараз йде чітке усвідомлення, **передусім** так званими скептиками, серед держав-членів НАТО про те, що Україна не може залишатися безстроково у вакуумі безпеки. Безпека та стабільність на території України повинні бути забезпечені. Саме тому я оптимістично дивлюся на наше приєднання до ПДЧ», – **пояснив** він. (15) При цьому заступник міністра **визнав**, (15а) що багато залежить від самої України, від її здатності найближчим часом виконати зобов'язання, (15б) які вона взяла в контексті забезпечення політичної стабільності, проведення економічних реформ, реформ у сфері оборони та безпеки. (День, 29.08.2008 р.)

Як видно з наведеного прикладу, інформаційна стаття насичена прямою мовою (речення 4, 9, 12, 14), що надає новини

Таблиця 1

Темпоральність у німецькій і українській інформаційних статтях

Мова	Минулий час (%)	Теперішній час (%)	Майбутній час (%)
Німецька	67	32	1
Українська	66	29	5

автентичності. Водночас є багато підрядних речень (3, 7, 8, 10, 11, 13, 15), якими передають непряму мову.

Для зіставлення вираження темпоральності в німецькій і українській інформаційних статтях складена таблиця 1 (див. табл. 1), з якої видно, що в інформаційних статтях обох медіапрактик простежується такий темпоральний розподіл.

Найчастіше задіяний минулий час (67% і 66%), яким інформують про події, що відбулися. Далі слідує теперішній час (32% і 29%), використання якого підкреслює актуальність події. Окрім того, він виконує іноді функцію пояснення і може виступати у значенні футурального чи історичного презенса. Найменше в інформаційних статтях трапляються дієслівні форми майбутнього часу (1% і 5%), що зумовлено специфікою медійного інформування.

Висновки. Зіставний аналіз вираження темпоральності в німецьких і українських інформаційних статтях у світлі фрактальної перспективи дозволяє зробити висновок.

Завдяки інтержанровій фрактальності в інформаційних медіатекстах різних форматів спостерігається темпоральна подібність між інформаційною статтею і заміткою в обох лінгвокультурах. У початковому фракталі німецьких інформаційних статей використовують форми теперішнього часу для створення ефекту присутності. α -фрактал української замітки, на відміну від німецької, виражений однаковою мірою дієслівними формами теперішнього та минулого часів. Проміжний фрактал німецької й української інформаційних статей у сучасній медіапрактиці оформлений переважно формами минулого і теперішнього часів. У кінцевому фракталі обох мов домінують форми минулого (66–67%) і теперішнього (29–32%) часів, вживання форм майбутнього часу коливається в межах 1–5%.

Перспективний напрям подальших досліджень убачаємо в контрастивному аналізі інших медійних жанрів з метою виявлення універсальних закономірностей вираження темпоральності в цій комунікативній царині в світлі фрактального підходу.

Література:

1. Барчук В.М. Граматична категорія темпоральності: семантико-структурний аспект // Мовознавство. 2011. № 6. С. 64–76.
2. Бондар О.І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові: Система засобів вираження. Одеса: Астропринт, 1996. 192 с.
3. Вороб'єва О.П. Словесная голография в пейзажной дискурсе Вирджинии Вулф: модусы, фракталы, фузии // Когниция, Коммуникация, Дискурс. 2010. № 1. С. 47–74.
4. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. 8-е изд., стереот. Москва: Либроком, 2014. 144 с.
5. Домброван Т.И. Язык в контексте синергетики. Одесса: Одесская гор. тип., 2013. 342 с.
6. Жаботинская С.А. Геометрия смысла: концептуальные модели языка и фрактальные формы. Первая российская конференция по когнитивной науке: тезисы докладов. Казань: Казанский гос. ун-т, 2004. С. 85–87.
7. Зайцева В.В. Метонімія як спосіб вторинної номінації у мові друкованих засобів масової інформації: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2009. 213 с.
8. Золотова Г.А. Категории времени и вида с точки зрения текста. Вопросы языкознания. 2002. № 3. С. 8–29.
9. Кійко Ю.Є. Темпоральність у сучасних німецьких і українських медійних замітках з фрактальної перспективи. Науковий Вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». Дрогобицьк, 2017. Вип. 7. С. 77–80.
10. Кійко Ю.Є., Кудрявцева О.Д. Основи теоретичної граматики німецької мови. Чернівці: ЧНУ, 2009. 184 с.
11. Пономаренко И.Н. Симметрия / асимметрия в лингвистике текста: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19. Краснодар, 2005. 322 с.
12. Талаш І.О. Часовий континуум публіцистичного дискурсу. Лінгвістика і поетика тексту. Філологічні студії. 2012. Вип. 7. Ч. 2. С. 247–253.
13. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность / отв. ред. А.В. Бондарко. Л.: Наука, 1990. 263 с.
14. Тураева З.Я. Лингвистика текста: Текст: Структура и семантика. 3-е изд. Москва: УРСС, 2012. 144 с.
15. Birken M. / Coon A.C. Discovering Pattern in Mathematics and Poetry. Amsterdam, New York: Rodopi, 2008. 213 p.
16. Burger H. / Luginbühl M. Mediensprache: eine Einführung in Sprache und Kommunikationsformen der Massenmedien. 4., neu bearb. und erw. Aufl. Berlin: de Gruyter, 2014. 532 S.
17. Drewnowska-Vargáné E. Pressediskurse im Kontrast: Paralleltextanalysen zum Deutschen, Polnischen und Ungarischen. Landau in der Pfalz: Verlag Empirische Pädagogik, 2015. 624 S.
18. Eroms H.-W. Fraktale Erzählweise in Walter Kempowskis Tagebüchern. Gesprochen – geschrieben – gedichtet. Variation und Transformation von Sprache / Hrsg. von M. Dannerer u.a. Berlin: Schmidt, 2009. S. 89–102.
19. Eroms H.-W. Fraktale Texte. Selbstähnliche Texte als Bausteine // Zugänge zum Text / Hrsg. von P. Bassola u.a. Frankfurt a.M.: Lang, 2014. S. 101–126.
20. Fix U. Fraktale Narration. Eine semiotisch-textlinguistische Analyse // Medientheorien und Multimedialität. Ein TV-Werbespot – Sieben methodische Beschreibungsansätze. Köln: Herbert von Halem, 2011. S. 70–87.
21. Hennig M. Tempus und Temporalität in geschriebenen und gesprochenen Texten. Tübingen: Niemeyer, 2000. 211 S.
22. Lüger H.-H. Pressesprache. Tübingen: Niemeyer, 1995. 169 S.
23. Lüger H.-H. Probleme des Text(sorten)vergleichs // Textlinguistik als Querschnittsdisziplin / Hrsg. von Z. Berdychowska. Frankfurt a.M.: Lang, 2013. S. 49–64.
24. Marinos A. „So habe ich das nicht gesagt!“ Die Authentizität der Redewiedergabe im nachrichtlichen Zeitungstext. Berlin: Logos-Verlag, 2001. 380 S.
25. Marschall M. Textfunktion der deutschen Tempora. Geneve: Edition Slatkine, 1995. 292 S.
26. Presstextsorten im Vergleich – Contrasting Text Types in the Press / Hrsg. von H. Lenk, A. Chesterman. Hildesheim: Georg Olms, 2005. 387 S.
27. Qiu Zh. Anders schreiben, anders denken: manipulative Taktiken und politische Denkmuster in der deutschen und chinesischen Presseberichterstattung. Tübingen: Niemeyer, 1997. 205 S.
28. Schröder T. Die Handlungsstruktur von Texten. Tübingen: Narr, 2003. 276 S.
29. Spillner B. Textsorten im Sprachvergleich. Ansätze zu einer kontrastiven Textologie // Kontrastive Linguistik und Übersetzungswissenschaft / Hrsg. von W. Kühlwein, G. Thome, W. Wills. München: Fink Verlag, 1981. S. 239–250.
30. Straßner E. Journalistische Texte. Tübingen: Niemeyer, 2000. 105 S.
31. Text- und Gesprächslinguistik: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung / Hrsg. von K. Brinker u.a. Berlin, New York: de Gruyter, 2000. 1. Bd. 884 S.

Кийко Ю. Е. Темпоральность в немецких и украинских информационных статьях с фрактальной перспективы

Аннотация. В статье автор ставит перед собой цель выявить закономерности проявления такой центральной текстовой категории как темпоральность в параллельных информационных статьях на материале немецкой и украинской внешнеполитических медиапрактик с фрактальной точки зрения. Основное внимание сфокусировано на сопоставлении заголовка как α -фрактала, ліда как φ -фрактала и самого текста как ω -фрактала.

Ключевые слова: темпоральность, информационная статья, фрактальность, немецкий язык, украинский язык.

Kiyko Yu. Temporality in German and Ukrainian news articles from a fractal point of view

Summary. The article aims to identify the patterns in the expression of such a central text category as temporality in the parallel foreign policy news articles based on the material of the German and Ukrainian newspapers. Attention is focused on the comparison of the α -fractal as a header block, the φ -fractal as an intermediate informational block that briefly highlights the initial fractal, and the ω -fractal, where the main news is fully unraveled informationally.

Key words: temporality, news article, factuality, the German language, the Ukrainian language.